

Kronika

ZAVRŠEN ISTRAŽIVAČKI PROJEKT „OD PRAŠUMA DO ORANICA“ (ALI ISTRAŽIVANJE POVIJESTI ŠUMA TEK JE ZAPOČETO...)

Dana 31. svibnja ove godine završio je znanstveno-istraživački projekt naše Podružnice „Od prašuma do oranica: povijest antropizacije šuma u Slavoniji od srednjeg vijeka do početka 20. stoljeća“ (1. lipnja 2015. – 31. svibnja 2019.). Četverogodišnji istraživački projekt financirala je Hrvatska zaklada za znanost, nositelj projekta bila je Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest, a voditelj projekta bio je dr. Robert Skenderović. Kada je prije četiri godine odobreno financiranje ovog projekta, za Podružnicu je to bio važan trenutak jer je to prvi projekt Podružnice financiran po novom modelu financiranja znanstveno-istraživačkih projekata u Hrvatskoj, tj. financiran od strane Hrvatske zaklade za znanost. Naravno, u svemu je ključan bio izbor teme projekta. Izbor ipak nije bio pretežak jer se Podružnica posljednjih godina opredijelila za istraživanje povijesti okoliša pa se istraživanje povijesti slavonskih šuma zapravo samo nametnulo. Doista, poznato je da su šume u Slavoniji uvijek igrale važnu ulogu - stoljećima kao ekohistorijska determinanta demografskog i ekonomskog razvoja, a u 19. stoljeću kao ekonomski temelj na kojem je izgrađena modernizacija slavonskog prostora. Stoga je glavni cilj projekta bio usmjeren na istraživanje utjecaja šuma na transformaciju slavonskog društva iz predmodernog u moderno. U tome pogledu, istraživana su razna važna povijesno-istraživačka pitanja: kakvu su ulogu šume igrale u srednjem vijeku i u osmansko doba, je li snažnija eksploatacija, tj. krčenje većih prostora započela već u 18. stoljeću ili tek u 19. stoljeću, kolika je bila eksploatacija u 19. stoljeću, je li ona bila nekontrolirana te kako je na kraju trošen kapital koji je stečen od eksploatacije šuma. U istraživanju je središnji pojam bio „antropizacija“ – ljudsko oblikovanje i prilagođavanje prirode svojim potrebama. Krčenje slavonskih šuma izvrsno objašnjava taj pojam jer nekad je 70% Slavonije bilo prekriveno šumama pa je i okoliš izgledao sasvim drugačije nego danas.

U svrhu kvalitetnijeg istraživačkog pristupa temi od početka je bilo odlučeno da se u istraživački projekt uključe i kolege šumarski stručnjaci. Također,

nastojalo se uključiti i mlađe znanstvenike. Tako je istraživačka grupa bila sastavljena od četvorice povjesničara iz Podružnice (dr. Robert Skenderović, dr. Stanko Andrić, dr. Milan Vrbanus, dr. Dinko Župan), dvojice šumarskih stručnjaka sa Šumarskog fakulteta u Zagrebu (dr. Krunoslav Teslak i dr. Karlo Beljan) te dvojice mladih istraživača (postdoktoranda dr. Anđelka Vlašića i doktoranda Josipa Parata).

Plan aktivnosti projekta obuhvaćao je održavanje jednog znanstvenog skupa, održavanje jedne radionice (workshopa) za studente, istraživanja u arhivima, sudjelovanje na drugim znanstvenim skupovima, objavljivanje znanstvenih radova te na kraju objavljivanje triju knjiga (zbornik znanstvenog skupa, knjigu povijesne građe i knjigu autorskih priloga) u elektronskom obliku. Svi planirani zadaci u velikoj su mjeri uspješno ostvareni tijekom četiri godine projekta. Znanstveni skup pod nazivom „Slavonske šume kroz povijest“ održan je 1. i 2. listopada 2015. u Slavonskom Brodu. Radionica o izvorima i metodologiji istraživanja povijesti šuma održana je 21. svibnja 2018. godine u Muzeju Slavonije u Osijeku. Suradnici projekta sudjelovali su na više znanstvenih skupova u zemlji i inozemstvu – u Njemačkoj, Austriji i Turskoj. Također, objavljene su sve tri knjige u elektroničkom obliku: zbornik radova znanstvenog skupa *Slavonske šume kroz povijest* (472 str.), knjiga povijesne građe *Izabrani izvori za povijest šuma u Slavoniji, Srijemu i Baranji: od starog vijeka do 1900.* (208 str.) te knjiga autorskih priloga suradnika projekta *Prema povijesti slavonskih šuma: prilozi za sintezu* (163 str.). Sve se tri knjige mogu konzultirati i preuzeti u PDF formatu na internetskom sajtu projekta <http://histwood.hipsb.hr/hr/>.

Zbornik radova znanstvenog skupa dobio je 2018. godine i potporu Ministarstva znanosti i obrazovanja za tiskanje te je i tiskan iste godine. Taj je zbornik izazvao dosad vrlo zapažen interes pa su tijekom 2019. godine održane četiri promocije – 21. ožujka u Gradskoj knjižnici u Slavonskom Brodu, 11. travnja u Državnom arhivu u Osijeku, 16. svibnja u sklopu održavanja Klio-festa u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu te 22. svibnja u Centru za znanstveni rad HAZU u Vinkovcima (a predviđeno je i predstavljanje na Danima slavonske šume u Našicama u rujnu 2019).

Uspješno privođenje projekta kraju dalo je priliku za sumiranje dosadašnjeg rada i planiranje budućih istraživanja. Povijest šuma u Slavoniji pokazala se vrlo zahvalnom i važnom istraživačkom temom. Ovaj projekt je umnogome bio pionirski pokušaj uspostave interdisciplinarnе suradnje te pronalaženja arhivske građe i utvrđivanja konkretnih istraživačkih tema. Nakon iskustva s projektom o povijesti šuma Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje ima snažnije temelje za buduća ekohistorijska istraživanja. Naročito veseli činjenica da su za ovo istraživanje pokazali interes i šumarski stručnjaci i šira javnost. Zato vjerujemo da je kraj ovog projekta zapravo početak novog

istraživačkog razdoblja u kojem ćemo još šire, temeljitije i kvalitetnije moći istraživati povijest šuma u okviru ukupne ekohistorijske baštine Slavonije, Srijema i Baranje.

Robert Skenderović

Završno predstavljanje rezultata projekta „Od prašuma do oranica“ 22. svibnja 2019. u Centru za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Vinkovcima.